

การศึกษาความหมายของคำว่า “รอบ” ในภาษาไทยปัจจุบัน

กัลยรัตน์ กลิ่นสุวรรณ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

อีเมล : kanyaratklin@gmail.com

วิมลวรรณ ขอบเขต

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

อีเมล : wimonwan.kh@gmail.com

Received: January 25, 2023 **Revised:** February 7, 2022 **Accepted:** December 25, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคำ “รอบ” ในภาษาไทยปัจจุบัน โดยเก็บข้อมูลจากฐานข้อมูล TNC: THAI NATIONAL CORPUS (Third Edition) ช่วง พ.ศ. 2551 – 2560 มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อวิเคราะห์ความหมายและความสัมพันธ์ระหว่างความหมายต่าง ๆ ของคำ “รอบ” ในภาษาไทย ผลการศึกษาพบว่า คำ “รอบ” มี 8 ความหมาย ได้แก่ 1) การเวียนมาบรรจบ 2) การเวียนมาบรรจบตามกำหนดเวลา 3) ช่วงเวลา 4) ระยะเวลา 12 ปี 5) วาระของกิจกรรม 6) สิ่งที่อยู่แวดล้อม 7) ทั้งหมด และ 8) ลักษณะนามแสดงการเกิดหรือการกระทำบางอย่างในลักษณะซ้ำเติม นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่าความหมายต่าง ๆ นั้นมีความสัมพันธ์กัน โดยมีการขยายความหมายผ่านกระบวนการสำคัญ 3 กระบวนการ ได้แก่ 1) กระบวนการอุปลักษณ์ 2) กระบวนการนามนัย และ 3) กระบวนการอุปลักษณ์-นามนัย

คำสำคัญ : ความหมายของคำ, ความสัมพันธ์ระหว่างความหมาย, อรรถศาสตร์

A Study of the Meaning of the Word /rɔ̌ːb/ in Thai Language

Kanyarat Klinsuwan

Faculty of Humanities and Social Sciences Dhonburi Rajabhat University

Email : kanyaratklin@gmail.com

Wimolwan Khobkhet

Faculty of education, Dhonburi Rajabhat University

Email : wimonwan.kh@gmail.com

Abstract

This article aims to study the word /rɔ̌ːb/ in Thai language. The Data were collected from TNC: THAI NATIONAL CORPUS database (Third Edition) during 2008 - 2017. The objective of analyzing is to analyze the meaning and the relationship between the meanings of the word /rɔ̌ːb/ in Thai Language. The results showed that the word /rɔ̌ːb/ has 8 meanings: 1) convergence 2) convergence on time 3) period 4) 12 years 5) duration of activities 6) environment 7) all and 8) the classifier shows the repetition of certain occurrences or actions. In addition, the results showed that the different meanings were correlated. The meaning is expanded through 3 important processes as follows: 1) metaphor, 2) metonymy and 3) metaphonymy.

Keyword : meaning, the relationship between the meanings, Semantics

บทนำ

คำ “รอบ” ในภาษาไทยปัจจุบันเป็นคำที่น่าสนใจทางอรรถศาสตร์ กล่าวคือ คำดังกล่าวสามารถแสดงความหมายได้หลายความหมายเมื่อปรากฏในบริบททางวากยสัมพันธ์ที่ต่างกัน ตัวอย่างเช่น

- (1) ต้นไม้แต่ละต้นใหญ่เกินกว่ารอบมือคนโอบได้
- (2) ครบรอบปีแล้วที่ผมอยู่ที่นี้

ตัวอย่าง (1) และ (2) คำ “รอบ” แสดงความหมายถึงการเวียนมาบรรจบกัน หรือการบรรจบกัน ซึ่ง ปรากฏร่วมได้กับทั้งคำนามที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม กล่าวคือ ในตัวอย่าง (1) “รอบ” ปรากฏร่วมกับคำนามที่เป็นรูปธรรม คือ “มือ” หมายถึง รอบของการบรรจบกันของการโอบโดยมือของมนุษย์ และในตัวอย่าง (2) “รอบ” ปรากฏร่วมกับคำนามที่เป็นนามธรรมคือ “ปี” ที่หมายถึงการวนกลับมาบรรจบกันในระยะเวลา 1 ปี

- (3) เราไปดูหนังกันสองคนรอบบ่ายวันเสาร์

ตัวอย่าง (3) คำ “รอบ” หมายถึง ช่วงเวลา ปรากฏร่วมกับคำนามที่แสดงเวลา “บ่ายวันเสาร์”

- (4) พอจะเข้ารอบสุดท้าย คุณยายไม่ให้ ก็เลยถอนตัวก่อนรอบสุดท้ายตอนเด็ก ๆ

ตัวอย่าง (4) คำ “รอบ” หมายถึง วาระ มักปรากฏร่วมกับนามวลีที่เป็นกิจกรรมหรือการแข่งขัน

- (5) โดยรอบเป็นบรรยากาศที่ยากจะบรรยายเสมือนหนึ่งว่าหลงไปในดินแดนป่าดึกดำบรรพ์หรือป่าหิมพานต์ในอดีต

ตัวอย่าง (5) หมายถึง สิ่งที่อยู่แวดล้อม มักปรากฏหลังคำ “โดย” โดยไม่มีนามวลีตามหลัง และมักปรากฏกับนามวลีบอกสถานที่

- (6) คู่รักคนปัจจุบันของจิน่าเป็นเด็กหนุ่มหน้าหล่อ ร่างทะมัด ที่อายุน้อยกว่าหล่อนเกือบรอบ ชนิดที่สาว ๆ เห็นทั้งคู่เกี่ยวข้องกันอย่างมีความสุขแล้ว

ตัวอย่าง (6) หมายถึง ระยะเวลา 12 ปี โดยจะปรากฏร่วมกับนามวลีที่เกี่ยวข้องกับอายุ

- (7) แสดงวันศุกร์ 2 รอบ วันเสาร์ 3 รอบ วันอาทิตย์ 3 รอบ รวมการแสดง 3 วัน 8 รอบ

ตัวอย่าง (7) คำ “รอบ” เป็นคำลักษณนามที่เรียกลักษณะที่มาบรรจบกัน ในที่นี้มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า ครั้ง

จากตัวอย่างข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่าคำ “รอบ” นั้นจะปรากฏในโครงสร้างวากยสัมพันธ์ที่ต่างกัน ทำหน้าที่ได้หลายหน้าที่ และมีหลายความหมาย ซึ่งเป็นที่น่าสนใจว่าความหมายต่าง ๆ ของคำ “รอบ” ที่ปรากฏในภาษาไทยปัจจุบันนี้มีความหมายมากกว่าที่ระบุไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. 2554 กล่าวคือ คำ “รอบ” ที่ปรากฏในพจนานุกรมฯ นั้น มีเพียง 4 ความหมาย (2556: 976) ดังนี้

- 1) น. การบรรจบถึงกัน, การเวียนไปบรรจบถึงกัน
- 2) น. ช่วง เช่น ภาพยนตร์รอบเช้า รอบบ่าย, วาระ เช่น รอบสุดท้าย รอบชิงชนะเลิศ
- 3) น. ลักษณะนามเรียกลักษณะที่มาบรรจบกันเป็นต้น เช่น รอบหนึ่ง 2 รอบ
- 4) บ. อาการที่เวียนมาบรรจบกัน เช่น วงสายสัญญาณรอบบ้าน เดินรอบตลาด

ด้วยเหตุนี้เองจึงเป็นที่น่าสนใจว่าคำ “รอบ” นั้นมีความหมายอื่นใดอีกบ้างนอกเหนือจากความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน และความหมายต่าง ๆ เหล่านี้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันลักษณะใด

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์ความหมายและความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของคำ “รอบ” ในภาษาไทย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาความหมายของคำว่า “รอบ” ในภาษาไทยปัจจุบัน มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เรื่อง คำหลายความหมาย เพื่อช่วยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของคำว่า ‘รอบ’ และศึกษาเรื่องอรรถศาสตร์ปริชาน เพื่อช่วยวิเคราะห์ความหมายของคำ ‘รอบ’ ซึ่งมีความหมายต่าง ๆ กัน และยังช่วยพิจารณาว่าความหมายต่าง ๆ เหล่านั้นของคำ ‘รอบ’ มีความสัมพันธ์กันอย่างไร และใช้กระบวนการใดในการขยายความหมาย

2. คัดเลือกข้อมูล คำ ‘รอบ’ จากข้อมูลภาษาเขียน ในฐานข้อมูล TNC: THAI NATIONAL CORPUS (Third Edition) ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ของภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยกำหนดช่วงเวลาการเผยแพร่ช่วง พ.ศ. 2551 - 2560 จากงานเขียน 5 ประเภท ได้แก่ เรื่องแต่ง (Fiction) 50 ตัวอย่าง หนังสือพิมพ์ (Newspaper) 50 ตัวอย่าง งานเขียนถึงวิชาการ (Non-Academic) 50 ตัวอย่าง งานเขียนวิชาการ (Academic) 50 ตัวอย่าง เบ็ดเตล็ด (Miscellany) 50 ตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 250 ตัวอย่าง

3. วิเคราะห์ข้อมูล โดยจะวิเคราะห์คำ ‘รอบ’ เฉพาะคำที่ปรากฏในข้อมูลประเภทร้อยแก้วเท่านั้น ไม่วิเคราะห์คำ ‘รอบ’ ที่ปรากฏในข้อมูลประเภทร้อยกรอง และวิเคราะห์เฉพาะคำ ‘รอบ’ ที่เป็นคำมูล หรือคำเดี่ยว ไม่วิเคราะห์ ‘รอบ’ ที่เป็นคำประสม เช่น รอบเดือน รอบรู้ หรือคำ ‘รอบ’ ที่มักปรากฏร่วมกับคำอื่นจนเป็นสำนวน เช่น ออกรอบ ที่แปลว่าการแข่งขันกอล์ฟ โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีเรื่องคำหลายความหมายและเรื่องอรรถศาสตร์ปริชานช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล จากนั้นสรุปผลการวิจัยข้อมูล และอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย

จากความหมายของคำ “รอบ” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ปรากฏทั้งหมดมี 4 ความหมาย (2556 : 976) ได้แก่ 1) น. การบรรจบถึงกัน, การเวียนไปบรรจบถึงกัน 2) น. ช่วง เช่น ภาพยนตร์รอบเช้า รอบบ่าย, วาระ เช่น รอบสุดท้าย รอบชิงชนะเลิศ 3) น. ลักษณะนามเรียกลักษณะที่มาบรรจบกันเป็นต้น เช่น รอบหนึ่ง 2 รอบ และ 4) บ. อาการที่เวียนมาบรรจบกัน เช่น วงสายสัญญาณรอบบ้าน เดินรอบตลาด แต่จากผลการศึกษา พบว่า ความหมายของคำ “รอบ” ในภาษาไทยปัจจุบัน ปรากฏความหมายเพิ่มจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 4 ความหมาย ดังนั้นจากผลการศึกษาความหมายของคำ “รอบ” ในภาษาไทยปัจจุบัน พบทั้งสิ้น 8 ความหมาย ได้แก่ 1) การเวียนมาบรรจบ 2) การเวียนมาบรรจบตามกำหนดเวลา 3) ช่วงเวลา 4) ระยะเวลา 12 ปี 5) วาระของกิจกรรม 6) สิ่งที่อยู่แวดล้อม 7) ทั้งหมด และ

8) ลักษณะนามแสดงการเกิดหรือการกระทำบางอย่างในลักษณะซ้ำเติม ความหมายทั้งหมดนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ความหมายพื้นฐาน (basic meaning) คือ การเวียนมาบรรจบ และความหมายขยาย (extended meaning) ได้แก่ การเวียนมาบรรจบตามกำหนดเวลา ช่วงเวลา ระยะเวลา 12 ปี วาระของกิจกรรม สิ่งที่อยู่แวดล้อม ทั้งหมด และลักษณะนามแสดงการเกิดหรือการกระทำบางอย่างในลักษณะซ้ำเติม ซึ่งความหมายขยายนี้นี้ใช้กระบวนการขยายความหมาย 3 กระบวนการด้วยกัน ได้แก่ กระบวนการอุปลักษณ์ กระบวนการนามนัย และกระบวนการอุปลักษณ์-นามนัย รายละเอียดดังนี้

1. การเวียนมาบรรจบกัน

คำ “รอบ” ในความหมาย “การเวียนมาบรรจบกันนี้” เป็นความหมายพื้นฐาน (basic meaning) ที่แสดงให้เห็นถึงการกระทำบางอย่างลักษณะของการเวียนรอบบางสิ่งที่เป็นรูปธรรม จับต้องได้ ซึ่งเป็นศูนย์กลางเพื่อกลับมาบรรจบ ณ ตำแหน่งตั้งต้นนั้น

ตัวอย่าง 1 แขนเล็กๆของเจตน์โอบไปรอบคอแม่

ตัวอย่าง 2 พรวนดินรอบโคน

จากตัวอย่าง 1 จะเห็นได้ว่า ประธานของประโยคคือ “เจตน์” กระทำบางอย่างซึ่งในที่นี้คือ การใช้แขนกระทำการ “โอบ” ในลักษณะที่เวียนรอบบางสิ่งที่เป็นรูปธรรม คือ “คอแม่” แสดงให้เห็นว่าคอแม่คือศูนย์กลางที่มีบางสิ่งบางอย่างเวียนอยู่รอบ หรือโอบล้อมอยู่ เช่นเดียวกันกับตัวอย่าง 2 ที่คำ “รอบ” นำมาใช้เพื่อแสดงให้เห็นว่าการกระทำบางอย่าง ในที่นี้คือการ “พรวนดิน” เกิดขึ้นในลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงการเวียนจากจุดหนึ่งที่เป็นจุดตั้งต้น รอบบางสิ่งที่เป็นศูนย์กลาง ซึ่งในบริบทนี้น่าจะหมายถึง “ต้นไม้” เพื่อเวียนกลับมาบรรจบกัน ณ ตำแหน่งตั้งต้นนั่นเอง

2. การเวียนมาบรรจบตามกำหนดเวลา

คำ “รอบ” ในความหมาย “การเวียนมาบรรจบตามกำหนดเวลา” นี้เป็นความหมายขยาย (extended meaning) ที่ขยายมาจากความหมายพื้นฐานโดยกระบวนการอุปลักษณ์ จากการแสดงความหมาย “การเวียนมาบรรจบกัน” ที่ใช้กับสิ่งที่เป็นรูปธรรมสามารถมองเห็น หรือจับต้องได้ นำมาใช้กับสิ่งที่เป็นนามธรรมไม่สามารถจับต้องได้ คือกำหนดเวลาหรือระยะเวลาที่ต้องเกิดขึ้น หรือมีขึ้น

ตัวอย่าง 3 งานเลี้ยงใหญ่ฉลองครบรอบห้าปีของทางนิตยสาร

ตัวอย่าง 4 นนทภิญโญยินดีทุกครั้งที่ได้มีโอกาสฉลองครบรอบปีของนิตยสารนี้อีกครั้ง

จากตัวอย่าง 3 จะเห็นได้ว่า “รอบ” แสดงความหมายของการเวียนมาบรรจบของเวลา ซึ่งในที่นี้คือวันก่อตั้งนิตยสารที่เวียนกลับมาครบบรรจบในแต่ละปี ซึ่งการเวียนกลับมาตามกำหนดเวลานี้ได้เกิดขึ้นมาแล้ว 5 ครั้ง ที่หมายถึง 5 ปี เช่นเดียวกันกับตัวอย่าง 4 ที่คำ “รอบ” นำมาใช้เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเวียนมาบรรจบ

ของเวลาวันก่อตั้งนิตยสาร ซึ่งจากประโยคจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าการเกิดเหตุการณ์นี้จะเวียนมาบรรจบในทุกปี ดังเห็นได้จาก “ฉลองครบรอบปี...อีกครั้ง”

3. ช่วงเวลา

คำ “รอบ” ในความหมาย “ช่วงเวลา” เป็นความหมายขยาย (extended meaning) ที่ขยายมาจากความหมายที่ 2 ที่หมายถึง “การเวียนมาบรรจบตามกำหนดเวลา” ด้วยกระบวนการนามนัย โดยดึงเอาความหมายของการที่ต้องมีเหตุการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นในระยะเวลาหนึ่ง มาใช้แสดงความหมายใหม่ของการเกิดเหตุการณ์นั้น ๆ ในระยะเวลาที่ได้รับการจัดแบ่งเป็นช่วง หรือเป็นตอน

ตัวอย่าง 5 วันก่อนหล่อนพบกับการยกเลิกจากลูกค้าถึงสามราย เมื่อวานก็วันทั้งรอบเช้า รอบเย็น แถมกลางคืนก็ไม่ได้นอนอีก

ตัวอย่าง 6 ไอ้วิทย์ชวนไปทำงานหนังสือชื่อ เพื่อนเดินทาง อยู่แถวซอยหลังสวนใกล้ชิดลม ไปทำงานช่วงเช้าเลิกบ่าย 2 ไปเรียนรอบบ่ายทัน

จากตัวอย่าง 5 จะเห็นได้ว่า คำ “รอบ” แสดงความหมายถึงช่วงเวลาที่มิเหตุการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้น จากบริบทที่ปรากฏในประโยคนี้หมายถึง การขายสินค้าหรือบริการ ซึ่งเกิดขึ้นตามเวลาที่แบ่งเป็นตอน คือ “เช้า” และ “เย็น” เช่นเดียวกันกับตัวอย่าง 6 ที่คำ “รอบ” แสดงถึงช่วงเวลาที่มิเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้นคือ “การเรียน ” ซึ่งแบ่งออกเป็นช่วง เป็นตอน ในที่นี้คือ “รอบบ่าย” แสดงให้เห็นว่าการเรียนอาจแบ่งเป็นช่วงเช้า และช่วงบ่ายนั่นเอง

4. ระยะเวลา 12 ปี

คำ “รอบ” ในความหมาย “ระยะเวลา 12 ปี” เป็นความหมายขยาย (extended meaning) ที่ขยายมาจากความหมายที่ 2 ที่หมายถึง “การเวียนมาบรรจบตามกำหนดเวลา” ด้วยกระบวนการนามนัย โดยการดึงความหมายของการเวียนมาบรรจบตามกำหนดเวลามาใช้สร้างความหมายใหม่ แต่เป็นการเวียนกลับมาบรรจบครบตามเวลา 12 ปี ของปีนักษัตร ซึ่งนักษัตร มีความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 614) ว่า “ชื่อรอบเวลา กำหนด 12 ปี เป็น 1 รอบ เรียกว่า 12 นักษัตร”

ตัวอย่าง 7 คนพูดมองไปยังภรรยาผู้อ่อนวัยกว่าถึงสองรอบก่อนพูดต่อ

ตัวอย่าง 8 คู่รักคนปัจจุบันของจิน่าเป็นเด็กหนุ่มหน้าหล่อ ร่างทะมัด ที่อายุน้อยกว่าหล่อนเกือบรอบ

จากตัวอย่าง 7 จะเห็นได้ว่า คำ “รอบ” ใช้แสดงความหมายถึงอายุของ “ภรรยา” ดังเห็นได้จาก “อ่อนวัยกว่า” ซึ่งอายุ “สองรอบ” นี้หมายถึง ระยะเวลายาวนาน 12 ปี ที่เวียนมา 2 ครั้ง หมายถึง 24 ปี ที่ภรรยาอายุน้อยกว่า “คนพูด” ที่เป็นประธานของประโยค เช่นเดียวกันกับตัวอย่าง 8 ที่แสดงให้เห็นว่าคำ “รอบ” นำมาใช้แสดงความหมายถึงอายุของ “เด็กหนุ่ม” ซึ่งเป็น “คู่รักคนปัจจุบันของจิน่า” เพื่อแสดงให้เห็นภาพว่าเด็กหนุ่มนั้นมีอายุน้อยกว่าจิน่าเกือบรอบ ที่หมายถึงน้อยกว่าเกือบ 12 ปี

5. วาระของกิจกรรม

คำ “รอบ” ในความหมาย “วาระของกิจกรรม” นี้ เป็นความหมายขยาย (extended meaning) ที่ขยายมาจากความหมายพื้นฐานด้วยกระบวนการนามนัยก่อน คือการดึงความหมาย “การเวียนมาบรรจบ” ที่แสดงให้เห็นว่าต้องมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นในลักษณะซ้ำเดิม เหมือนการเวียนมายังจุดเดิม แล้วนำความหมายดังกล่าวมาสร้างความหมายใหม่ด้วยกระบวนการอุปลักษณ์ คือใช้กับวาระของการมีหรือการจัดกิจกรรม การแสดง หรือการแข่งขันต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น

- ตัวอย่าง 9 รอบแรกวันเสาร์ที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2551 รอบที่สองวันอาทิตย์ที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2551
- ตัวอย่าง 10 โจทย์ดังกล่าวไม่ใช่จะเพียงใช้แข่งขันเพื่อคัดเลือกตัวแทนจากประเทศไทยเพียงอย่างเดียว แต่ใช้คัดเลือกตัวแทนจากสามสิบกว่าประเทศ เพื่อแข่งขันรอบสุดท้าย ณ ประเทศฝรั่งเศส

ตัวอย่าง 9 จะเห็นได้ว่า คำ “รอบ” นำมาใช้ในความหมายของการมีวาระของกิจกรรมเกิดขึ้น ซึ่งวาระนั้นได้แบ่งออกเป็นช่วงหรือเป็นตอน ดังเห็นได้จากประโยคที่จะเห็นได้ว่า มีกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งเกิดขึ้น ซึ่งแบ่งเป็นรอบ เป็นตอน หรือเป็นวาระไว้ คือ “รอบแรก” และ “รอบที่สอง” ในขณะที่ตัวอย่าง 10 คำ “รอบ” แสดงให้เห็นว่ามีวาระของการแข่งขันเกิดขึ้น ในที่นี้คือ “การคัดเลือกตัวแทนจากประเทศไทย” ซึ่งแบ่งออกเป็นตอน หรือวาระ ซึ่งคำ “รอบ” ในตัวอย่าง 10 แสดงถึงวาระการแข่งขันในครั้งสุดท้ายหรือวาระสุดท้ายนั่นเอง

6. สิ่งที่อยู่แวดล้อม

คำ “รอบ” ในความหมาย “สิ่งที่อยู่แวดล้อม” นี้ เป็นความหมายขยาย (extended meaning) ที่ขยายมาจากความหมายพื้นฐานด้วยกระบวนการนามนัยก่อน คือการดึงความหมายของ “การเวียนมาบรรจบ” ที่มีสิ่งหนึ่งเป็นศูนย์กลาง และมีอีกสิ่งอื่นอยู่รายล้อมสิ่งที่เป็นศูนย์กลางนั้น แล้วนำความหมายดังกล่าวมาสร้างความหมายใหม่ด้วยกระบวนการอุปลักษณ์ โดยนำมาใช้ในบริบทที่กว้างขึ้น กล่าวคือ สิ่งที่อยู่แวดล้อมนั้นเป็นได้ทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรมและสิ่งที่เป็นนามธรรมไม่สามารถจับต้องได้

- ตัวอย่าง 11 ผมเคยสงสัยว่าทำไมหินก่อสร้างรอบๆ โคลิเซียมแห่งนี้ถึงได้เป็นรูปๆ
- ตัวอย่าง 12 แม้จะเป็นมื้ออาหารที่มีเพียงอาหารพื้น ๆ กับบทสนทนาทั่วไป แต่ฝนรู้สึกได้ถึงบรรยากาศสดสวยโอบล้อมอยู่รอบตัว

จากตัวอย่าง 11 และ 12 จะเห็นได้ว่า คำ “รอบ” แสดงความหมายถึงการมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นศูนย์กลาง ซึ่งในที่นี้คือ “โคลิเซียม” และ “ตัว” ของ “ฝน” ที่เป็นประธานของประโยค และมีสิ่งอื่นที่อยู่แวดล้อมสิ่งนั้น ซึ่งเป็นทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรมจับต้อง และมองเห็นได้ คือ “หินก่อสร้าง” ในตัวอย่าง 11 และสิ่งที่เป็นนามธรรมไม่สามารถจับต้องได้ คือ “บรรยากาศสดสวย” ในตัวอย่าง 12

7. ทั้งหมด

คำ “รอบ” ในความหมาย “ทั้งหมด” นี้ เป็นความหมายขยาย (extended meaning) ที่ขยายมาจากความหมายที่ 6 คือ “สิ่งที่อยู่แวดล้อม” ด้วยกระบวนการนามนัย โดยการดึงความหมายของการมีสิ่งอื่นอยู่แวดล้อม ที่มีการครอบคลุมพื้นที่บริเวณนั้นโดยรอบ เกิดเป็นความหมายใหม่ด้วยกระบวนการอุปลักษณ์ ที่หมายถึง “ทั้งหมด” แสดงการเปรียบเทียบเหมือนการครอบครองพื้นที่หรืออาณาบริเวณโดยทั่ว

ตัวอย่าง 13 ฉันทักจะพูดถึงมันให้รอบด้าน

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าคำ “รอบ” ปรากฏร่วมกับ “ด้าน” เพื่อแสดงความหมายให้เห็นว่า ประธานในประโยคคือ “ฉันทัก” ได้แสดงการกระทำคือ “พูดถึงมัน” ได้อย่างครบถ้วนทุกด้าน หรือทั้งหมดทุกด้าน

8. ลักษณะนามแสดงการเกิดหรือการกระทำบางอย่างในลักษณะซ้ำเดิม

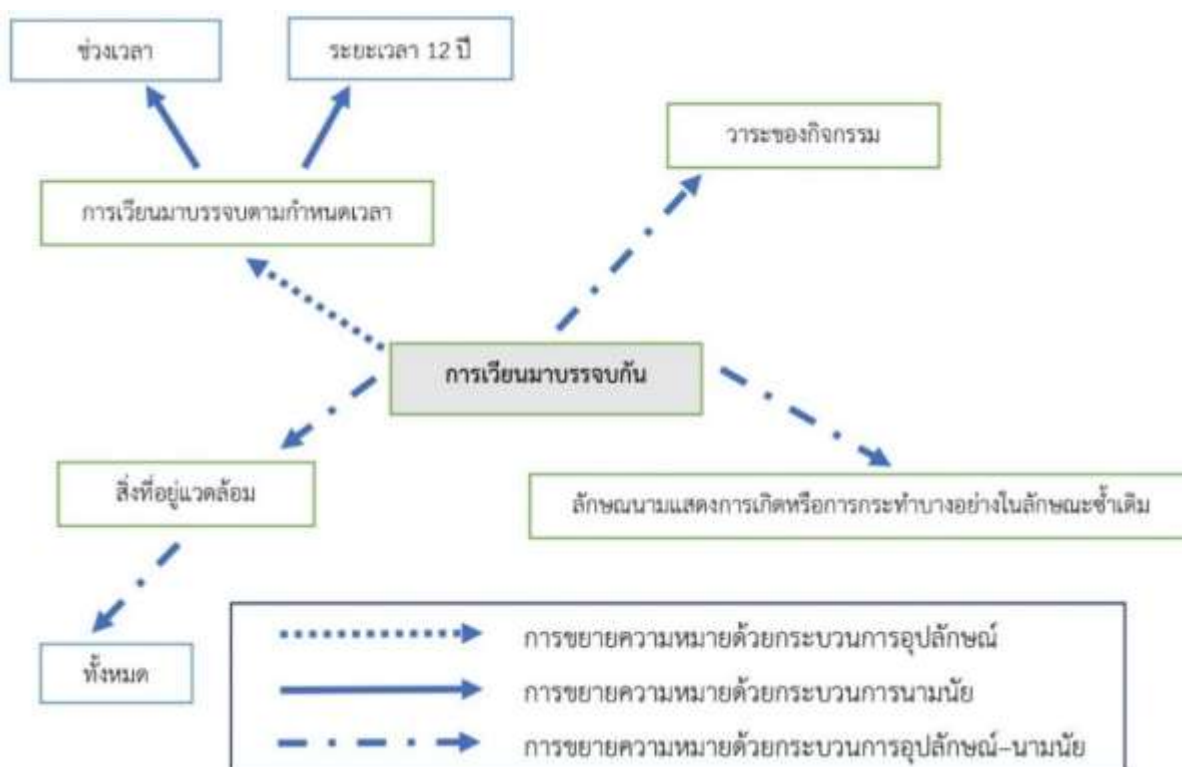
คำ “รอบ” ในความหมาย “ลักษณะนามแสดงการเกิดหรือการกระทำบางอย่างในลักษณะซ้ำเดิม” นี้ เป็นความหมายขยาย (extended meaning) ที่ขยายมาจากความหมายพื้นฐานคือ “การเวียนมาบรรจบ” ด้วยกระบวนการนามนัยก่อน คือการดึงความหมายของการเวียนจากจุดหนึ่งเพื่อกลับมาบรรจบ ณ จุดเดิม แล้วนำมาใช้ในความหมายใหม่และหน้าที่ใหม่ด้วยกระบวนการอุปลักษณ์ คือคำลักษณะนามที่นำไปใช้แสดงลักษณะบางอย่างที่วนกลับมาอยู่จุดเดิม เหมือนดังการกระทำซ้ำเดิม โดยนำมาใช้กับทั้งการกระทำ และความ เป็นไปของเวลา

ตัวอย่าง 14 แพรไปเจอญี่ปุ่นแพรออกไปเลยเขาจะพูดเรื่องเดิมประมาณหลาย ๆ รอบ ภายใน 1 อาทิตย์

ตัวอย่าง 15 คุณพี่แกล่เล่นอีกหลายรอบจนพวกเราทนไม่ไหว

จากตัวอย่าง 14 จะเห็นได้ว่า คำ “รอบ” นำมาใช้เป็นคำลักษณะนามแสดงการกระทำ คือ “พูดเรื่องเดิม” ซึ่งจะเห็นได้ว่าคำ “รอบ” ปรากฏร่วมกับคำ “หลาย ๆ” แสดงปริมาณของการเกิดพฤติกรรมเดิมซ้ำหลายครั้ง เช่นเดียวกันกับตัวอย่าง 15 ซึ่งจะเห็นได้ว่าคำ “รอบ” เป็นคำลักษณะนามแสดงให้เห็นว่าการกระทำคือการ “เล่น” นั้นเกิดขึ้นซ้ำ ๆ หลายครั้ง จึงปรากฏกับคำแสดงจำนวน “หลาย” นั่นเอง

จากความสัมพันธ์ระหว่างความหมายต่าง ๆ ของคำ “รอบ” ในภาษาไทยทั้ง 8 ความหมาย อันได้แก่ การเวียนมาบรรจบ การเวียนมาบรรจบตามกำหนดเวลา ช่วงเวลา ระยะเวลา 12 ปี วาระของกิจกรรม สิ่งที่อยู่แวดล้อม ทั้งหมด และลักษณะนามแสดงการเกิดหรือการกระทำบางอย่างในลักษณะซ้ำเดิม ดังสามารถแสดงให้เห็นเป็นภาพแสดงความสัมพันธ์และกระบวนการขยายความหมายของคำ “รอบ” ได้ดังนี้

ภาพแสดงความสัมพันธ์และกระบวนการขยายความหมายของคำ “รอบ”

จากภาพแสดงความสัมพันธ์และกระบวนการขยายความหมายของคำ “รอบ” นี้จะเห็นได้ว่า ความหมายพื้นฐาน (basic meaning) ของคำ “รอบ” คือ “การเวียนมาบรรจบกัน” และผ่านกระบวนการขยายความหมายออกมาเป็น ความหมายขยาย (extended meaning) ต่าง ๆ ด้วยกระบวนการที่แตกต่างกัน กล่าวคือ เกิดเป็นความหมายขยาย (extended meaning) จากความหมายพื้นฐานความหมายแรก คือ “การเวียนมาบรรจบตามกำหนดเวลา” ด้วยกระบวนการอุปลักษณ์ ซึ่งความหมายขยายนี้มีการขยายความหมายต่อไปอีก 2 ความหมาย ได้แก่ ความหมาย “ช่วงเวลา” และ “ระยะเวลา 12 ปี” ด้วยกระบวนการนามนัย ความหมายที่ 2 ที่ขยายจากความหมายพื้นฐาน คือ “วาระของกิจกรรม” โดยขยายความหมายด้วยกระบวนการอุปลักษณ์-นามนัย ความหมายขยายที่ 3 ที่ขยายจากความหมายพื้นฐาน คือ “สิ่งที่อยู่แวดล้อม” โดยขยายด้วยกระบวนการอุปลักษณ์-นามนัย ซึ่งความหมายนี้การขยายความหมายต่อไปอีก 1 ความหมายด้วยกระบวนการอุปลักษณ์-นามนัย คือ “ทั้งหมด” และความหมายขยายสุดท้ายที่ขยายจากความหมายพื้นฐาน คือ “ลักษณะนามแสดงการเกิดหรือการกระทำบางอย่างในลักษณะซ้ำเติม” ขยายด้วยกระบวนการ อุปลักษณ์-นามนัย

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาคำ “รอบ” ในภาษาไทยปัจจุบันจากข้อมูลภาษาเขียน จากฐานข้อมูล TNC: THAI NATIONAL CORPUS (Third Edition) ในพระราชบัญญัติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ของภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กำหนดช่วงเวลาการเผยแพร่ช่วง พ.ศ.2551 - 2560 จำนวน 250 ตัวอย่าง โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อวิเคราะห์ความหมายและความสัมพันธ์ระหว่างความหมายต่าง ๆ ของคำ “รอบ” ในภาษาไทย ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

คำหลายความหมาย “รอบ” ในภาษาไทยพบว่า คำ “รอบ” มี 8 ความหมาย ได้แก่ การเวียนมาบรรจบ การเวียนมาบรรจบตามกำหนดเวลา ช่วงเวลา ระยะเวลา 12 ปี วาระของกิจกรรม สิ่งที่อยู่แวดล้อม ทั้งหมด และลักษณะนามแสดงการเกิดหรือการกระทำบางอย่างในลักษณะซ้ำเติม โดยแต่ละความหมายมีลักษณะโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์แตกต่างกันออกไป และความหมายต่าง ๆ นั้นมีความสัมพันธ์กัน โดยผ่านกระบวนการขยายความหมายหลัก 3 กระบวนการที่แตกต่างกันออกไป ได้แก่ กระบวนการอุปลักษณะ กระบวนการนามนัย และกระบวนการอุปลักษณะ-นามนัย

ความหมายของคำ “รอบ” ที่ 1 เป็นความหมายพื้นฐาน (basic meaning) คือ “การเวียนมาบรรจบกัน” ผ่านกระบวนการขยายความหมายออกมาเป็น ความหมายขยาย (extended meaning) ต่าง ๆ ด้วยกระบวนการที่แตกต่างกัน กล่าวคือ เกิดเป็นความหมายที่ 2 ที่ขยายความหมายจากความหมายพื้นฐาน คือ “การเวียนมาบรรจบตามกำหนดเวลา” ด้วยกระบวนการอุปลักษณะ โดยนำคำ “รอบ” มาใช้กับสิ่งที่เป็นนามธรรมไม่สามารถจับต้องได้ คือกำหนดเวลาหรือระยะเวลา ความหมายขยายนี้มีการขยายความหมายต่อไปอีก 2 ความหมาย ได้แก่ ความหมายที่ 3 คือ “ช่วงเวลา” ด้วยกระบวนการนามนัย โดยดึงความหมายของการที่มีเหตุการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นในระยะเวลาหนึ่ง มาใช้แสดงการเกิดเหตุการณ์นั้น ๆ ในระยะเวลาที่ได้รับ การจัดแบ่งเป็นช่วง หรือเป็นตอน และความหมายที่ 4 คือ “ระยะเวลา 12 ปี” ด้วยกระบวนการนามนัย โดยดึงความหมายของการเวียนมาบรรจบตามกำหนดเวลามาใช้แสดงการบรรจบของเวลา 12 ปี ตามปีนักษัตร ความหมายที่ 5 เป็นความหมายที่ขยายมาจากความหมายพื้นฐาน คือ “วาระของกิจกรรม” ขยายด้วยกระบวนการอุปลักษณะ-นามนัย โดยผ่านกระบวนการนามนัยก่อน คือการดึงการเวียนมาบรรจบ ที่แสดงให้เห็นว่ามีสิ่งใดเกิดซ้ำเติมเหมือนการเวียนมายังจุดเดิม แล้วขยายความหมายด้วยกระบวนการอุปลักษณะ โดยใช้กับวาระของการมีหรือการจัดกิจกรรม การแสดง หรือการแข่งขันต่าง ๆ ความหมายขยายที่ 6 ขยายความหมายจากความหมายพื้นฐาน คือ “สิ่งที่อยู่แวดล้อม” ด้วยกระบวนการอุปลักษณะ-นามนัย โดยผ่านกระบวนการนามนัยก่อน คือการดึงความหมายของการเวียนมาบรรจบที่มีสิ่งหนึ่งเป็นศูนย์กลาง และมีอีกสิ่งอื่นอยู่รายล้อม แล้วขยายความหมายด้วยกระบวนการอุปลักษณะ โดยนำมาใช้ในบริบทที่กว้างขึ้นคือสิ่งที่อยู่แวดล้อมนั้นเป็นได้ทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรมและสิ่งที่เป็นนามธรรมไม่สามารถจับต้องได้ ซึ่งความหมายขยายที่ 6 นี้ ขยายความหมายต่อไปอีก 1 ความหมายด้วยกระบวนการอุปลักษณะ-นามนัย คือ ความหมายที่ 7 “ทั้งหมด” โดยขยายด้วยกระบวนการนามนัยก่อน ด้วยการดึงความหมายของการมีสิ่งอื่นอยู่แวดล้อม ที่มีการครอบคลุมพื้นที่บริเวณนั้นโดยรอบ แล้วขยายความหมายด้วยกระบวนการอุปลักษณะแสดงการเปรียบเทียบเหมือนการครอบครองพื้นที่หรือ อาณาบริเวณโดยทั่วทั้งหมด และความหมายที่ 8 ขยายจากความหมายพื้นฐาน คือ “ลักษณะนามแสดงการเกิดหรือการกระทำบางอย่างในลักษณะซ้ำเติม” ขยายด้วยกระบวนการอุปลักษณะ-นามนัย โดยขยายความหมายด้วย

กระบวนการนามนัยก่อน คือการดึงความหมายของการเวียนจากจุดหนึ่งเพื่อกลับมาบรรจบ ณ จุดเดิม แล้วนำมาใช้ในความหมายใหม่และหน้าที่ใหม่ด้วยกระบวนการอุปลักษณ์ คือคำลักษณนามที่นำไปใช้แสดงลักษณะบางอย่างที่วนกลับมาอยู่จุดเดิม เหมือนดังการกระทำซ้ำเดิม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาคำหลายความหมายของคำ “รอบ” ผลการศึกษาพบว่าคำ “รอบ” มีมากกว่าความหมายที่ปรากฏตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 (2556) ที่ระบุไว้ 4 ความหมาย ได้แก่ 1) การบรรจบถึงกัน, การเวียนไปบรรจบถึงกัน 2) ช่วง, วาระ 3) ลักษณะนามเรียกลักษณะที่มาบรรจบกัน และ 4) อาการที่เวียนมาบรรจบกัน โดยผลการศึกษาคำ “รอบ” พบทั้งสิ้น 8 ความหมาย ได้แก่ 1) การเวียนมาบรรจบ 2) การเวียนมาบรรจบตามกำหนดเวลา 3) ช่วงเวลา 4) ระยะเวลา 12 ปี 5) วาระของกิจกรรม 6) สิ่งที่อยู่แวดล้อม 7) ทั้งหมด และ 8) ลักษณะนามแสดงการเกิดหรือการกระทำบางอย่างในลักษณะซ้ำเดิม เนื่องจากคำหลายความหมายนี้หากปรับการใช้ที่แตกต่างกันหลากหลายก็จะทำให้พบความหมายที่มากขึ้นตามบริบทของการนำไปใช้ ซึ่งสอดคล้องกับ จอห์น เทย์เลอร์ (Taylor, 1995 อ้างถึงใน รุ่งทิพย์ รัตนภาณุศร, 2549) ที่ได้กล่าวถึงคำหลายความหมายไว้ว่า ความหมายต่าง ๆ ของคำจะต้องมีความสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเสมอ และสอดคล้องกับ Evan and Green (2006) ที่อธิบายว่า คำหลายความหมายเป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่มีลักษณะของการที่หน่วยคำหนึ่งมีการขยายความหมายเป็นความหมายต่าง ๆ หลายความหมาย

การขยายความหมายของคำ “รอบ” เป็น 8 ความหมายเกิดจากการผ่านกระบวนการขยายความหมายหลัก 3 กระบวนการที่แตกต่างกันออกไป ได้แก่ กระบวนการอุปลักษณ์ ซึ่งคำ “รอบ” ที่ใช้กระบวนการนี้จะมีความหมาย “การเวียนมาบรรจบกันตามกำหนดเวลา” โดยนำเวลาซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นนามธรรมหรือจับต้องไม่ได้มาทำให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Lakoff and Johnson (1980) ที่เสนอแนวคิดอุปลักษณ์ว่าเป็นภาษาในเชิงเปรียบเทียบที่มนุษย์ใช้กันในชีวิตประจำวัน โดยมนุษย์จะเรียนรู้สิ่งที่ป็นนามธรรมผ่านสิ่งที่ป็นรูปธรรมมากกว่าเพื่อทำความเข้าใจสิ่งที่ป็นนามธรรมนั้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับสำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2560: 278 อ้างถึงใน โสมรวิ สมเพชร, 2563) ที่กล่าวว่า คำพูดที่เปรียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งเพื่อให้ความหมายชัดเจน หรือ ให้เกิดภาพชัดเจนยิ่งขึ้น

ต่อมาเป็นกระบวนการนามนัย ซึ่ง คำ “รอบ” มีความหมายขยายโดยใช้กระบวนการนี้ 2 ความหมาย ความหมายแรกคือ “ช่วงเวลา” เกิดจากการดึงความหมายที่มีเหตุการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้น มาใช้แสดงการเกิดเหตุการณ์นั้น ๆ ในระยะเวลาที่มีการแบ่งเป็นช่วง หรือตอน และความหมายที่สองคือ “ระยะเวลา 12 ปี” ที่ดึงความหมายการเวียนมาบรรจบตามกำหนดเวลามาใช้แสดงการบรรจบของเวลา 12 ปีตามนักษัตร จะเห็นได้ว่าเป็นการกล่าวถึงสิ่งหนึ่งเพื่ออ้างถึงสิ่งหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน หรืออยู่ในแวดวงเดียวกัน สอดคล้องกับกระบวนการนามนัยที่ Ungerer and Schmid (1996) กล่าวไว้ว่า เกิดจากการการนำความหมายของคำใช้ในเชิงเปรียบเทียบ โดยจะเชื่อมโยงความหมายหนึ่งไปยังอีกวงความหมายหนึ่ง ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดหรืออยู่ในแวดวงเดียวกัน หรือที่ Lakoff and Johnson (1980) กล่าวไว้ว่ากระบวนการนามนัยเป็น PART FOR WHOLE หรือ ส่วนหนึ่งแทนทั้งหมด

สุดท้ายกระบวนการอุปลักษณ์ – นามนัย ปรากฏความหมายขยายจากความหมายพื้นฐาน 4 ความหมาย คือ “วาระของกิจกรรม” “สิ่งที่อยู่แวดล้อม” “ทั้งหมด” และ “ลักษณะนามแสดงการเกิดหรือการกระทำบางอย่างในลักษณะซ้ำเติม” ความหมายทั้งหมดนี้จะใช้กระบวนการนามนัยที่เชื่อมโยงความหมายที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด หรืออยู่ในแวดวงเดียวกัน จากนั้นจะใช้กระบวนการอุปลักษณ์ ที่ขยายความหมายออกไปจากเดิม สอดคล้องกับที่สิริมาศ มาศพงศ์ (2557: 164) กล่าวว่า กลไกนามนัยทำให้ความหมายแฝงกลายเป็นความหมายหลัก แล้วจึงเกิดกลไกอุปลักษณ์ขยายความหมายต่างวงความหมายกันไป

การศึกษาความหมายของคำว่า “รอบ” ในภาษาไทยปัจจุบันนี้ นอกจากศึกษาเรื่องความหมายยังสามารถศึกษาเพิ่มเติมในด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษาโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ การศึกษาเชิงประวัติ เป็นต้น และยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาคำหลายความหมายคำอื่น ๆ ในภาษาไทยได้

บรรณานุกรม

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- รุ่งทิพย์ รัตนานุสร. (2549). การขยายความหมายของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริมาศ มาศพงศ์. (2557). ภาพ รส กลิ่น เสียง: การศึกษาเชิงประวัติของคาบอภัสสะ. วารสารภาษาและวรรณคดีไทย, 31(1), 146-173.
- โสธรวี สมเพชร. (2563). การขยายความหมายของคำว่า “กัด” ในภาษาไทย: การศึกษาตามแนววรรณศาสตร์ปริชาน. วารสารภาษาและวรรณคดีไทย, 37 ฉบับที่ 2 (2020): กรกฎาคม – ธันวาคม 2563, 1-36.
- Evans, V., & Green, M. (2006). Cognitive Linguistics: An Introduction. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). Metaphors we live by. Chicago; London: The University of Chicago Press.
- Ungerer, F., & Schmid, H.-J. (1996). An introduction to cognitive linguistics. New York: Longman.